GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
Romănia şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 173. Duminecă 4 (16) Augustŭ. 1885.

Braşovŭ, 3 (15) Augustŭ 1885.

Străbunii noştri ḍiceău cu multă consciinţă de sine: *Senatus populusque romanus beneficii et injuriae memor esse solet,* ceea ce în limba strănepoţilorŭ însémnă, că Românulŭ ţine minte nedreptatea şi bine-facerea.

Astăḍĭ nu ne vomŭ. gândì la multele nedreptăţĭ ce apasă încă şi acum umerii poporului românŭ, ci ne vomŭ odihnì gândurile ce ne muncescŭ, reamintindu-ne o mare bine-facere.

La 10 (22) Augustŭ se împlinescŭ o sută de anĭ, de când neuitatulŭ împĕratŭ Iosifŭ II a desfiinţatŭ servitutea personală a iobagilorŭ din Transilvania şi Ungaria. In acéstă ḍi adecă împĕratulŭ Iosifŭ a datŭ memorabila patentă, prin care fù deslegatŭ de gliă ţĕranulŭ românŭ şi declaratŭ de omŭ cu dreptulŭ de libera migraţiune, sfărâmându-se lanţurile vechei sclăvii.

Intenţiunile în adevĕrŭ umane, ce au condusŭ acestŭ actŭ generosŭ alŭ gloriosului monarchŭ, ni-le spune elŭ însuşĭ în întroducerea patentei ḍicêndŭ, că grija sa neobosită şi tóte stăruinţele sale au fostŭ îndreptate într'acolo, ca pe câtŭ îi permitŭ puterile sĕ promoveze şi sĕ stabiléscă fericirea popórelorŭ supuse domniei sale, fără deosebire de clasă şi condiţiune, şi fără nicĭ o distincţiune între naţiunĭ şi religiunĭ.“

Câtŭ de multŭ a fostŭ îngrijatŭ împĕratulŭ Iosifŭ II în specialŭ de sórtea poporului românŭ atâtŭ de maltratatŭ şi asupritŭ, se vede din scrisorile sale adresate fratelui sĕu şi capilorŭ militarĭ şi politicĭ ai ţĕrii. „Românii — scriea elŭ — „au fostŭ tractaţĭ aspru unŭ lungŭ şirŭ de „anĭ şi nicĭ odată n'a pututŭ sĕ ajungă la unŭ „mijlocŭ de îndreptare séu sĕ li-se facă dreptate „plângerilorŭ lorŭ *). Eu recunoscŭ pe deplinŭ „— ḍicea elŭ în altă scrisóre plinŭ de îngrijire „— că e fórte greu a afla unŭ mijlocŭ în con„tra urei naţionale şi de religiune, care a ajunsŭ „la estremŭ, şi care se manifestéză la tóte ocasiu„nile între Românĭ şi Ungurĭ, unŭ mijlocŭ, cum „sĕ pótă trăi împreună aceste douĕ naţiunĭ în „modŭ liniştitŭ şi echitabilŭ, spre binele comunŭ.“

Acestŭ mijlocŭ totuşĭ l'a aflatŭ: recomandându cu stăruinţă administratorilorŭ ţĕrii *ca sĕ tracteze poporulŭ cu echitate, cu iubire şi cu încredere* **), şi desfinţându în acelaşĭ timpŭ servitutea personală.

Amŭ ḍisŭ destulŭ, nu mai trebue sĕ rĕsfoimŭ cartea istoriei, căcĭ poporulŭ nostru cunósce din tradiţiă destulŭ de bine intenţiunile binevoitóre ale lui Iosifŭ II.

Le cunósce poporulŭ nostru părintescile intenţiunĭ şi binefacerĭ şi nu le uită; dovadă scrisorile ce le-amŭ primitŭ ḍilele acestea din mai multe părţĭ, prin cari ni se comunică dorinţa nutrită în poporŭ de a sĕrbători memoria ḍilei de 10 (22) Augustŭ a. c., pentru ca lumea sĕ vĕḍă, că poporulŭ românŭ scie sĕ venereze memoria celorŭ ce i-au făcutŭ bine.

Ne 'ntrébă amicii noştri de părerea nóstră în privinţa serbării.

Nu putemŭ sĕ le rĕspundemŭ mai bine şi mai nimeritŭ decâtŭ: Faceţĭ cum vĕ dictéză inima şi simţulŭ de datoriă cătră augustulŭ binefacĕtorŭ. Şi aşa ni s'a imputatŭ când cu serbarea marilorŭ martirĭ Horia, Cloşca şi Crişanŭ, că noi Românii cu carte amŭ fi revoluţionarĭ de profesiune. Dovediţĭ lumei prin serbarea memoriei gloriosului împĕratŭ, că Românulŭ, ca şi acum o sută de anĭ, şi aḍi numai după libertate şi dreptate rîvnesce, ér nu după rĕsbunare.

Să serbămŭ dar ḍiua de 10 (22) Augustŭ, însă în liuişte, cu demnitate şi deplină seriositate, înălţându rugăciunĭ cătră tatălŭ celŭ cerescŭ pentru gloriosulŭ împĕratŭ Iosifŭ II.

*) Autografulŭ dela 13 Decemvre 1784 cătră contele Jancovits.

**) Autografulŭ dela 13 Decemvre 1784 cătră baronulŭ Bruckenthal.

Ḍiarele săsesci despre scrisórea lui Trefort cătră Teutsch.

Sub titlulŭ: Glose la scrisórea d-lui Trefort, scrie „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ din Sibiu unŭ şirŭ de articolĭ, ce'i dămŭ parte în estrasŭ, parte în completă traducere:

Cetirea scrisórei din »Pester Lloyd« a produsŭ o surprindere neobicinuită; ce avea sĕ 'nsemneze acéstă? Ânteiŭ alesulŭ modŭ de publicare, apoi cuprinsulŭ, ce multe spune şi plinŭ de-o oştire de întrebărĭ! Dar puţină vreme ne lăsă presa maghiară pentru desluşirea ăstorŭ întrebărĭ, făcêndŭ cu sĕlbatică furiă şi 'n stărîmătorĭ articulĭ comentarulŭ scrisórei. După ce ea s'a pronunţatŭ, sĕ ne dămŭ şi noi părerea. Sâmburele cestiunei, estinderea instrucţiunei limbei unguresci în şcólele nemaghiare, e atâtŭ de bine întemeiatŭ în memorandulŭ superintendentului, încât abia suntemŭ în stare a mai ḍice ceva. La memorandulŭ *consistoriului,* ministrulŭ rĕspunde *superintendentului,* care nu'i celŭ mai înaltŭ capŭ, ci consistoriulŭ în biserica evang., că nu'i apróbă cererea cunoscută, că »trebue sĕ ne potrivimŭ totŭ mai multŭ cu intenţiunile legei«. Dar care suntŭ intenţiunile legei? Ministrulŭ rĕspunde: „Noi simţimŭ necesitatea unei culturĭ în douĕ limbĭ«. Póte fi, dar acéstă *simţire* nu zace în intenţiunile *legei.* Art. XVIII, 1879 face limba maghiară studiu obligatŭ în instrucţiunea şcólelorŭ nemaghiare, legea vrea sĕ »ne dea trebuinciosulŭ prilejŭ“ sĕ ne'nsuşimŭ „limba statului“. — Intre acésta şi între »cultura în douĕ limbĭ“, cum vrea ministrulŭ sĕ interpreteze legea, e deosebire câtŭ cerulŭ de pămêntŭ. Legei neamŭ supusŭ, dar ne sculămŭ şi ne apărămŭ pe dreptŭ contra disposiţiunei ministrului cu numĕrulŭ orelorŭ şi cu metoda instrucţiunei limbei maghiare, ce trece peste intenţiunile legei. E o *monstruositate pedagogică* principiulŭ ordinaţiunei din Iunie 1879, acéstă »cultură în două limbĭ«, mai alesŭ după planulŭ specialŭ de învĕţămêntŭ alŭ ministrului. Ca alŭ doilea motivŭ pentru necesitatea ăstei culturĭ aduce ministrulŭ »primirea limbei germane în şirulŭ obiectelorŭ obligate de învĕţămêntŭ ale şcólelorŭ medii». Nu va nega nime, că »cunoscinţa celŭ puţinŭ a unei limbĭ strĕine culte.... nu 'i o condiţiă de cultură socială şi şcientifică« pentru orĭce europeanŭ, aşa dară şi pentru Maghiarŭ. Dar necesitatea instrucţiunei *limbei germane* în *şcólele medii maghiare* nu'i nicĭ o dovadă pentru necesitatea instrucţiunei *limbei maghiare* la *şcólele poporale germane.* Maghiarulŭ învaţă *germânesce* pentru folosulŭ sĕu; dar ce sĕ facă băetulŭ ţĕranului germanŭ, ce sĕ facă ţĕrănca germană cu balastulŭ limbei maghiare, cu care 'i încarcă, în viéţa practică, care nicĭ odată séu prea rarŭ ti dă prilejŭ sĕ 'şĭ folosiască cunoştinţele limbistice aşa scumpŭ câştigate? Dar »interesulŭ statului şi interesulŭ singuraticilorŭ cetăţenĭ“ cere, continuă ministrulŭ, sĕ se lăţéscă limba legislaţiunei şi administraţiunei statului în tóte părţile patriei şi în tóte păturile poporaţiunei poliglote«... »E vorba de generalisarea şi folosirea limbei unguresci«.—Frasa sună frumosŭ, dar rĕspundemŭ: câtŭ va fi necesarŭ sĕ înveţe o poporaţiune de 10 milióne Nemaghiarĭ, cu privire la pretensiunile *îndreptăţite* ale vieţei statului, limba celorŭ 5 milióne Maghiarĭ, va face acésta *de bună voiă,* urmândŭ curentului puternicŭ ale intereselorŭ. Pentru acésta nu'i lipsă de *silă,* care totdéuna şi peste totŭ produce în tótă lumea nemulţămire şi firéscă reacţiune în contra apăsărei. Pe lângă acésta vatămă artistica şi silnica »generalisare a limbei unguresci» principiulŭ egalei »îndreptăţirĭ« a naţionalităţilorŭ, cu alŭ cărui spiritŭ au obiceiŭ Ungurii de-a se arăta aşa bucurosŭ Europei. Aducă'şĭ apoi aminte amicii silnicei rĕspândirĭ a limbei unguresci, că nicĭ chiar »absolutismulŭ« lui Bach nu a cercatŭ sĕ impună şcólelorŭ poporale unguresci limba germană.

Fiindcă ministrulŭ insistă atâtŭ asupra împrejurărei, că limba germană se învaţă la şcólele medii maghiare, sĕ dămŭ câteva clasice probe, cum se învaţă. O probă e chiar ministrulŭ, care prin circularulŭ dela 6 Noembre 1884 cere sĕ se trateze mai seriosŭ limba germană, căcĭ primirea copiilorŭ din şcólele maghiare şi înaintarea e împedecată prin aceea, că »nu suntŭ de-ajunsŭ deprinşĭ în folosirea verbală şi scripturistică a limbei germane«.

Altă probă: raporturile comisarilorŭ guvernului despre esamenele de maturitate din 1884, publicate în »Nemzet«.... Dr. Medveczky — în Budapesta — scrie: »Despre lucrările germane nu potŭ spune multŭ bine. Tema (traducerea unei poesii din Petöfi) nu era chiar prea grea, dar şcolarii, carĭ scriu astfelŭ nemţesce, n'ar fi fostŭ mai norocoşĭ nicĭ cu altă temă. In adevĕrŭ *surprinḍĕtóre era nedibăcia multorŭ şcolarĭ în folosirea limbei germane.* Multe lucrărĭ erau pline de întorsĕturĭ şi espresiunĭ greşite până la neînţelegere. Se arată pasŭ de pasŭ efectulŭ negligenţei limbilorŭ moderne şi *mai cu sémă negligerea instrucţiunei limbei germane.“* Dr. Medveczky relatéză despre alte locurĭ, unde totŭ aşa stau lucrurile. Alexandru Imre constatândŭ slăbiciunea instrucţiunei limbei latine în Dobriţinŭ şi Hodmezö-Vasarhely, continuă: »*De asemenea scandalósă era nepriceperea şi în limba germană. Se pare eă opiniunea publică le urmăresce pe aceste douĕ mai cu succesŭ.* — La pasagiulŭ în care cu óre-care părintéscă bunăvoire îşĭ esprimă ministrulŭ nemulţămirea pentru atitudinea politică a Saşilorŭ, observându-le sĕ nu se lase a fi seduşĭ de devisele agitatorilorŭ şi sĕ intre în mai viă comunicare cu poporulŭ ungurescŭ, le face de bună sémă cu gândŭ bunŭ ministrulŭ observările, dar isvorescŭ din o greşélă a înţelegerei sale. Nicĭ unŭ poporŭ nu'i mai puţinŭ aplecatŭ spre agitaţiunĭ şi nu are mai puţinŭ talentŭ pentru acésta, decâtŭ Saşii, de aceea i-au numitŭ bĕtrênii *prudentes ac circumspecti.* Cu sabia şi plugulŭ Saşii şi-au împlinitŭ misiunea, pentru care regii unguresci i-au adusŭ în acéstă ţéră, căcĭ şi-au pututŭ păstra cele mai marĭ bunurĭ ale unui poporŭ: *libertatea* şi *naţionalitatea.* Aḍi ei îşĭ simtŭ greu amerinţată naţionalitatea şi de 18 anĭ viéţa lorŭ publică e o luptă pentru păstrarea limbei şi datinelorŭ. De ce nu 'i lasă sĕ lucre în pace şi linişte lucrulŭ lorŭ, ce'i mai folositorŭ interesele statului maghiarŭ decâtŭ uniformitatea limbistică. Inainte de uniune bărbaţii ungarĭ ḍiceŭ, că neatinşĭ vorŭ rĕmânea ei, la 1868 legile unguresci le garanta neştirbirea fundului regiu, a universităţii naşionale săsescĭ, a autonomiei bisericei şi şcólei. Dar ce s'a alesŭ de ele? Fundulŭ regiu e bucăţitŭ, activitatea de dreptŭ politicŭ a universităţii e redusă la rangulŭ unei corporaţiunĭ administrative a unei averĭ, care şi de altfelŭ nu dispune de averea sa, autonomia bisericei şi şcólei sguduită prin silnica impunere a limbei maghiare în şcóla poporală şi prin legea şcólelorŭ medii, ér alăturea cu aceste grele lovirĭ se pornesce acţiunea »societăţii“ maghiare »în reuniunĭ de cultură«. Faţă cu acestea ministrulŭ ne 'ndémnă sĕ nu fimŭ separatiştĭ, sĕ intrămŭ în viă comunicare cu poporulŭ maghiarŭ.

Dar numai Saşii se opunŭ maghiarisării? De Sêrbĭ, Croaţĭ şi Românĭ până acumŭ n'am auḍitŭ, că ar fi aderenţĭ ai »ideei de statŭ maghiarŭ«. — Câtŭ pentru acea comunicare, Saşii au făcutŭ ce se putea face, dar lorŭ nu li s'a datŭ influenţa fiindŭ în minoritate. De órece respectarea reciprocă a drepturilorŭ câştigate şi nealienabile e basa unei comunicărĭ intime între douĕ némurĭ, Saşii au luptatŭ în cameră, în municipiŭ, s'au rugatŭ, au protestatŭ, s'au apăratŭ. Nimicŭ n'au folositŭ. Cu ce dreptŭ potŭ fi Saşii traşĭ la rĕspundere pentru asta?

(Va urma).

O dăscălire ḍiarului „Nordd. Allgemeine Zeitung.“

Cetitorilorŭ nostri le este cunoscută din colónele fóiei nóstre demonstraţiunea antimaghiară din Dresda,

părerile diferitelorŭ foi germane, precum și lecțiunea ce o da organulŭ lui Bismarck Germanilorŭ carĭ au demonstratŭ. Lecțiunea acésta a fostŭ combătută de foile din Dresda, și acum o dăscălesce pe fóia cancelarului chiar și organulŭ conservatorŭ »Dresdener Nachrichten.«

Numita fóiă constată espresŭ, că în cursulŭ întregei serbărĭ nicĭ unŭ cuvêntŭ nu s'a esprimatŭ, care sĕ justifice nicĭ măcarŭ pe departe admiterea, că au fostŭ »uneltirĭ neleale.« Nicĭ chiar în cele mai înferbêntate momente ale însuflețirii serbărei nicĭ unŭ oratorŭ n'a perdutŭ sigura basă a lealităţii către statulŭ sĕu. Chiar și afacerea cu coróna este numai o dovadă de mândria națională germană, care se declară neînduplecatŭ în contra demonstrațiunilorŭ, de care atêrnă încă resturĭ din spiritulŭ de neunire și înjosire germană. »Vedĭ bine cu acésta s'a și arătatŭ, că *poporulŭ germanŭ are inimă pentru suferințele Germanilorŭ strêmtorațĭ în Ungaria*, că elŭ caută și doresce o alianță cu Maghiarii, dar nu o alianță, pentru care numai Germanii sĕ plătéscă cheltuiala. Care suntŭ cererile poporului germanŭ la o astfelŭ de alianță, despre acésta serbarea din Dresda s'a esprimatŭ într'o limbă atâtŭ de violentă, încâtŭ cu prevedere trebue sĕ se ia în băgare de sémă. Póte că tocmai în momentulŭ de față *nu le-a venitŭ la socotélă* bărbaţilorŭ de statŭ conducĕtorĭ isbucnirea consciinţei naţionale; dar acésta nu justifică nicĭdecum limbagiulŭ Ḑiarului »Nordd. Allg. Ztg.« în contra Germanilorŭ credincioșĭ, și se face unŭ rĕu serviciu spiritului naționalŭ, dacă calculele lui se combatŭ cu armele unei bănuelĭ neîndreptăţite, câtă vreme nu se urméză semnelorŭ de susŭ cu mlădierea unui diplomatŭ încăruntitŭ. Gimnasticii germanĭ sĕ nu se amăgéscă în însuflețirea lorŭ națională prin curgerea balelorŭ foii »Nordd. Allg. Ztg.,« sĕ nu se lase a fi abătuțĭ prin încâlcitele căi ale diplomaţiei dela frumósa lorŭ țintă, care constă în unirea ideală a tuturorŭ Germanilorŭ prin legătura limbei și culturei comune, precum și în iubirea activă, cordială și frățéscă.«

SCIRILE ḐILEI.

„Ellenzék« primesce din Alba-Iulia următórele rêndurĭ: „In Varadia de josŭ au întocmitŭ Românii unŭ maialŭ în dumbrava episcopéscă. Patronésa maialului a fostŭ soția căpitanului în pensiune Alexandru Sandru. La petrecere, fiindcă era făcută în scopŭ de binefacere, s'a dusŭ maghiarimea din Alba-Iulia câtă a pututŭ. După ce s'a jucatŭ »Romana,« »Călușerulŭ,« »Ardeleana,« și alte jocurĭ, maghiarimea a doritŭ — îndrăsnélă„ ne mai auḑită — sĕ cânte poporulŭ lui Faraonŭ ciardașulŭ, pe care ilŭ și începu. Eroii „jucătașului« au începutŭ sĕ strige: Nu ne trebue ciardașŭ! și cei mai însuflețițĭ dintre ei desbrăcându-șĭ spențelele *au strigatŭ mórte oricărui olahŭ, care in Țéra unguréscă va îmbrăca altă haină decâtŭ țundra.* Maghiarimea mai moderată s'a retrasŭ lăsândŭ acolo maialulŭ. Ei, totŭ nu trebue „Kultur-egylet?« — Ba trebue, ḑicemŭ noi, ca sĕ ne mai deștepte puțintelŭ din somnŭ. Ce ne trebue ciardașŭ, când avemŭ atâtea jocurĭ naționale frumóse?

—0—

Foile maghiare comunică, unŭ articulŭ publicatŭ de *Moldovan Gergely*, inspectorŭ saolarŭ, în »Nemzet,« în care se încércă înfocatulŭ adeptŭ alŭ lui Hunfalvy sĕ facă plăcută Românilorŭ reuniunea de »culturăˮ din Clușiu. A greșitŭ adresa Moldovanŭ, ca și Baussnern.

Precum spune »Pesti Napló,« proiectulŭ de reformă a legii comunale se va supune spre desbatere viitórei sesiunĭ dietale. Numitulŭ organŭ alŭ oposițiunii moderate vede în acéstă reformă o tactică a actualului guvernŭ de a-șĭ asigura domnia. Comițiĭ supremĭ au sĕ fie pușĭ în posițiă de a fi președinții și factorii absolutŭ hotărîtorĭ în deosebitele comitate. „Pesti Napló« e de părere că d-lŭ Tisza voesce sĕ facă cu aceste proiecte primulŭ pasŭ spre nimicirea autonomiei comitatelorŭ și că voesce sĕ cerce pulsulŭ dietei pentru viitorulŭ proiectŭ, prin care va avé ca sĕ se hotărască numirea funcţionarilorŭ comitatensĭ. Acésta e după părerea lui »Pesti Napló« procedura guvernului actualŭ totdéuna, când are de cugetŭ a păși în curêndŭ cu reforme mai radicale. »Pesti Naplo« nu e în contra unei reforme radicale a administrațiunii, și étă pentruce: »Marea maioritate,« — ḑice numitulŭ organŭ — »de care dispune guvernulŭ în parlamentŭ, l'ar puté îmbărbăta, ca în sfîrșitŭ sĕ facă odată ordine în administrațiune, prin o renovare radicală. Starea destrăbălată a administrațiunii, crescerea totŭ mai intesivă a agitațiunilorŭ naționalităţilorŭ, ca urmare a administrațiunii rele, defraudațiunile scandalóse, care se succedéză: tóte acestea facŭ urgentă reforma radicelă a administrațiunii.«

—0—

Ucigașulŭ notarului Teodorŭ Popŭ din Covasințŭ este vierulŭ Săcășanu. Causa omorului este stricteța cea mare, cu care notarulŭ proceda la încasarea restanțelorŭ ḑeciuelii vinului.

—0—

Alexandru Vescan și Gustav Osian, preoțĭ ai diecesei gr. cat. a Gherlei, suntŭ numițĭ capelanĭ militarĭ cl. II în reservă.

—0—

Din comitatulŭ Arva se scrie lui »Pesti Naplo« următórele: »Triste esperiențe face omulŭ dacă privesce la stările sociale din comitatulŭ Arva. In excursiunea mea amŭ cercetatŭ și comitatulŭ Arva: desamăgirea mi-a fostŭ mare. In reședința comitatului, Kubinulŭ inferiorŭ, în decursulŭ petrecerii mele de câteva ḑile, abia am auḑitŭ vorbă maghiară, — nu pe strade, ci in cafenea, în casina română și dela funcționarĭ etc. Limba de conversațiune a Maghiarilorŭ din comitatulŭ Arva e esclusivŭ cea slovacă. Intrebŭ acum: dela cine și unde sĕ câștige clasa comercianților ŭ și a industriașilorŭ, precum și tinerimea ambițiunea de a-șĭ însuși dulcea limbă a patriei nóstre, limba maghiară, când vede și că aceia, carĭ vorbescŭ perfectŭ limba maghiară, — o negligŭ? Intru adevĕrŭ s'ar páre că consideră ca mai frumósă limba slovacă, — cu tóte că din partea lorŭ acésta e numai o lașitate. Calea tomai atuncĭ m'a dusŭ preste Felvidék, când renumita reuniune a femeilorŭ slovace își ținea festivitățile și demonstrațiunile cele marĭ anuale în Turocz-Szt.-Márton. O parte a străinilorŭ adunațĭ (Hurbaniștĭ, Cehĭ și câțĭva Rușĭ) au venitŭ și în comitatulŭ Arva, și, mi-e rușine a spune, dar acești domnĭ acolo, pe unde au ajunsŭ, în casine, în ospĕtării și în cafenele, auḑindŭ numai icĭ colea câte unŭ cuvêntŭ maghiarŭ, sigurŭ au ajunsŭ la convingerea, că Maghiarulŭ n'are ce căuta în acestŭ ținutŭ căcĭ aci tóte suntŭ slave și slovace. Dintre comitatele Arva, Turocz și Liptó, precum am auḑitŭ dela indiviḑĭ competențĭ, tocmai maghiarimea din comitatulŭ Arva vorbesce mai perfectŭ limba maghiară dar chiar maghiarimea acestui comitatŭ e mai puținŭ accesibilă față cu idea maghiară, și causa e apatia șefilorŭ funcționarilorŭ de statŭ.«

—0—

Ministrulŭ de interne a adresatŭ municipielorŭ, în afacerea sectei Nazarinenilorŭ, unŭ circularŭ, ca sĕ fie cu mare supraveghiere asupra conducĕtorilorŭ și întrunirilorŭ secrete ale acestei secte.

—0—

Se crede că statua lui Rosetti va fi așeḑată în piața Sf. Antonŭ din Bucuresci, unde în curêndŭ se vorŭ desființa baracele de lemnŭ, care servescŭ aḑĭ pentru vênḑarea fructelorŭ, prefăcêndŭ acelŭ locŭ într'o grădină publică.

—0—

Stagiunea teatrală (drame, comedii, tragedii, opere și operete) va începe la 1 Octomvre, scrie »Românulŭ.« Dămŭ aḑĭ constituțiunea trupei de opere și operete, reservându-ne a reveni asupra altorŭ angageaminte posibile. Trupa femenină se va compune din: 1) D-șóra Leria, prima dona assolută; 2) d-șóra Ionașcu-Papadopolŭ, contraltă de opere și operete; 3) d-na Tamasio, mez. soprano de operă; 4) d-na E. Odisianu, soprană de operete; 5) d-na Amelia Notara, soprană de operete; 6) d-na El. Mateescu, soprano de operete. Trupa masculină se va compune din d-nii: Demetrescu, forte tenor; Gabrilescu, tenorŭ legerŭ; Băjenaru, tenorino; Rașanu, tenorino; Cairetti, baritonŭ, (operă); Mateescu baritonŭ, (operetă); Popovicĭ, baritonŭ, (operetă); Teodorescu, bassŭ, (operetă); Iulianŭ, basso buffo, basŭ de operetă, Directorulŭ de canto, d. G. Stefănescu; directorulŭ corurilorŭ, d. Carlo Bianchi; directorŭ de scenă, d. Aslanŭ. Se va începe cu »Lucia de Lamermoor,« traducțiunea de d. V. A. Urechiă; din acésta cele mai multe părțĭ se sciu. Pe urmă, ca operetă, va veni »Giroflé-Girofla,« traducțiune de d. Bengescu. Repertoriulŭ se mai compune din »Traviata,« de Verdi, și »Stradella,« de Flotow, ambele traduse de d. Bagav, abilulŭ traducĕtorŭ alŭ »Lindei« din stagiunea trecută; din »La Mascotte,« tradusă de d. Bengescu. După Lucia, va veni îndată »Traviata.« Se anunță și »Faust« cu baletulŭ în care ḑice-se vomŭ vedea și celebra »Nópte a Walpurgei.«

—0—

Din Petersburg se comunică, că în urma unei invitărĭ toțĭ representanții Rusiei în Peninsula Balcanică au sositŭ la Petersburg. Intre aceștia se află și ambasadorulŭ din Bucuresci și ministrulŭ reședinte din Rumelia Orientală, d. Sorokin. Acestei împrejurărĭ i se atribue o mare însemnătate politică.

DIN COMITATULŬ ALBEI INFERIÓRE.

Valea Mureșului, 10 Augustŭ.

Precum se anunțase în ḑiarele române adunarea despărțĕmêntului VIII alŭ Asociațiunei transilvane êstimpŭ și-a ținutŭ adunarea sa generală în opidulŭ Teiușiu la 1 Augustŭ st. n.

Despre acéstă adunare voescŭ a raporta onor. publicŭ ca între multele nĕcazurĭ de carĭ suferimŭ măcar câte o clipită sĕ ne însuflețimŭ prin fapte și purtare démnă de Românĭ cum au dovedit'o confrații Teușienĭ cu acéstă ocasiune sĕrbătorésca. Desŭ de diminéță sosindŭ cu trenulŭ dd. directorŭ alŭ despărțĕmêntului ilustrulu domnŭ Ioanŭ Pipoșŭ împreună cu actuarulŭ Rubinŭ Patița fuseră primițĭ de-o deputațiune din partea cetățe-

---

FOILETONŬ.

DELA BĂI

de Dr. P...

Nu e așa de multŭ, de când cei din România credéu, că suntŭ pe altă lume, — voiu sĕ ḑicŭ — pe altŭ continentŭ; căcĭ, când mergéŭ pe la băile dela Mehadia, séu la cele dela Vâlcele, Zizinŭ, Tușnadŭ — băi, care se află chiarŭ lângă frontierele României — ḑiceau, că mergŭ *„la băile din Europa.“*

Dacă luămŭ în considerare mijlócele de comunicațiune de pe atuncĭ, apoi avéu dreptate, căcĭ călĕtoréu, de li se ura, până ce ajungéu și la aceste băi. Patru până la cincĭ ḑile le trebuia din Bucurescĭ până la Vâlcele; ér până la Borsecŭ țineа drumulŭ 10—12 ḑile.

Căcĭ cum se făcéu asemenea călĕtorii?

Se închiria unŭ chervanŭ*) mare, și după ce se încărcau tóte cele necesare, precum așternutŭ, ambalage cu vestminte etc., apoi partea de désupra căpĕta cam următórea fisionomiă antropografică: în fundulŭ chervanului se așeḑau bucătarii, carĭ de regulă erau faraonĭ, cu totŭ dichisulŭ de bucătăriă, căcĭ celorŭ din România nu le plăcea zéma lungă din țéra Némțului — de Ungurĭ pe vremea aceea nu era vorbă, — și fără »ghiveciu,« »ostropelŭ,« »ciulama« și fără ḑece cafele turceștĭ pe ḑi mai nainte nu putéu esista. Lângă țiganĭ erau dădacele cu copii, zîngălițĭ până după urechĭ, căcĭ câtŭ ținea drumulŭ erau totŭ cu nasulŭ în dulcéță. Apoi înainte ședéu cocónele fără bărbațĭ, căcĭ aceștia trebuiau sĕ rĕmână acasă, sĕ agonisécă cheltuiala băilorŭ. E de observatŭ, că nu totdéuna era causă bine-cuvêntată pentru de a merge la băi; în cele mai multe casurĭ era numai modă, și pentru moda acésta se supunéu ómenii la atâtea neplăcerĭ și cheltuelĭ.

Apropos de modă! Sĕ fimŭ dreptĭ față de trecutŭ și sĕ ne întrebămŭ: óre mergŭ ómenii astăḑĭ la băi din cause bine-cuvêntate? Cei mai mulțĭ mergŭ totŭ numai ca sĕ fie de modă, și moda acésta trece de multe orĭ peste puterile materiale și va domni acestŭ pĕcatŭ între noi Românii, până ce spiritulŭ economicŭ se va instala și la noi ca la alte popóre din apusulŭ Europei.

Dar sĕ ne întórcemŭ la modulŭ cum călĕtoréu predecesorii noștri la băi. Cu tóte greutățile și incomoditățile, cu care erau impreunate călĕtoriile de mai nainte, își avéu acestea și partea lorŭ cea bună. Călĕtorei cu mai multă libertate. Unde era o posițiă încântătóre — și de acestea suntŭ mai multe pe drumulŭ despre Predélŭ — te oprei și te delectai la frumsețea naturei; unde era unŭ isvorŭ, alŭ cărui murmurŭ te invita sĕ te recreezĭ din undele-'i cristaline, te așeḑai și o dulcéță și unŭ paharŭ de apă rece te făcea sĕ uițĭ de tóte sdruncinăturile chervanului, care părea că anume își pusese în capŭ, ca sĕ numere tóte pietrele câte erau pe drumŭ și sĕ trécă peste ele. Până la vremea mâncărei, căutai loculŭ celŭ mai desfătătorŭ, și în umbra rĕcorósă a copacilorŭ secularĭ mâncai cu unŭ apetitŭ de sigurŭ mai bunŭ decâtŭ celŭ ce-lŭ avemŭ pe la stațiunile drumului de fierŭ. Cu acestea trecea vremea, și mulțumirea, ce o avéĭ, te făcea sĕ uițĭ, că de 3—4 ḑile eștĭ pe drumŭ. Pe scurtŭ, avéu călĕtoriile de demultŭ neplăcerile, dar apoi și plăcerĭ, pe care călĕtoria cu drumulŭ de fierŭ nu le oferă.

De astfelŭ de călĕtorii, pe care le-am făcutŭ și eu îmĭ aducŭ cu plăcere aminte și în momentulŭ, când scriu acestea, mai că preferŭ a călĕtori așa ca mai nainte, decâtŭ a suferi, ce am suferitŭ în călĕtoria făcută eu drumulŭ de fierŭ. Nu pentru ca sĕ fiu de modă, nicĭ de plăcere, ci silitŭ fiindŭ din causa unui morbŭ, de care suferŭ de mai multŭ timpŭ, am trebuitŭ sĕ călĕtorescŭ la o baiă adevĕratŭ europénă, căcĭ avemŭ și noi medicĭ, carĭ suntŭ celŭ puținŭ așa de bunĭ, ca ne trimitŭ la Viena, séu la Parisŭ, séu la Berlinŭ, ca sĕ ne consultămŭ cu cei dintéiu sacerdoțĭ ai lui Esculap.

Ei bine, am pornitŭ spre Viena, și drumulŭ dela Bucurescĭ până la Predélŭ, ce-lŭ făcémŭ cu chervanulŭ în 3—4 ḑile, acum se face în 3—4 óre; însĕ apă de isvorŭ n'am bĕutŭ, ci o apă stătută, nu sciu la care stațiune; și în umbra rĕcorósă nu m'am îndulcitŭ de balsamulŭ naturei, ci m'am plictisitŭ în pâcla infectă a vagonului.

La Predélŭ ce schimbărĭ, ce deosebire între atuncĭ și acum! Geniulŭ civilisațiunei a ștersŭ și urma acelui predecesorŭ din némulŭ Curcanilorŭ, care ca Cerberus stetea la pórta vămei, și nu te lăsa sĕ trecĭ, până ce nu-i presentai pasportulŭ; și ce credețĭ, că dóră se uita într'ênsulŭ? Dómne ferésce, n'avea nicĭ idee de buche,

*) Carŭ de cărăușŭ.

nilorŭ din Teiuşiu sub conducerea învĕţătorului St. Crişianu, cu care dimpreună au mersŭ la biserică unde se serve s. liturgiă. Curtea bisericei şi în lăuntru erau provĕḍute cu verdéţă, mulţime de cununĭ de florĭ aduse de tinerele scolare din localitate

După serviciulŭ bisericescŭ condusŭ cu bunŭ tactŭ şi cu cântărĭ plăcute, parochulŭ localŭ a ţinutŭ o vorbire acomodată atâtŭ sĕrbătórei ḍilei câtŭ şi adunărei ce avea sĕ se ţină, atrăgêndŭ atenţiunea poporului la acea îngrijire providenţială, care în tóte timpurile a datŭ popórelorŭ bărbaţĭ conducătorĭ, carĭ sĕ îngrijércă de a lumina poporulŭ şi a-lŭ conduce la o mai bună stare şi la cultură. Invită deci poporulŭ ca câtŭ mai numerosŭ sĕ se presĕnte la adunurea generală a despărţământului Asociaţiunei transilvane la 11 óre a. m.

La ora hotărîtă potŭ afirma cumcă toţi fruntaşii şi miḍlocénii românĭ din Teiuşiu s'au presentatŭ în biserică, chiar şi unele dómne a doveditŭ interesulŭ ce trebue sĕ-lŭ nutréscă fiescecare Românŭ. Umplêndu-se biserica de publicŭ din locŭ, mai fiind şi 5—6 inteligenţĭ din jurŭ şi puţină tinerime studiósă, directorulŭ prin o vorbire acomodată a deschisŭ adunarea şi de notarŭ ad hoc s'a alesŭ St. Crişanŭ. S'a cetitŭ raportulŭ subcomitetului şi s'a constatatŭ cum în 46 comune s'au înfiinţatŭ agenturĭ comunale, dér durere semnŭ de viaţă nu dau, şi din nelucrarea acésta nicĭ subcomitetulŭ despărţĕmêntului nu póte desvolta mai mare activitate. Acéstă nepăsare este fórte jignitóre şi este unŭ semnŭ alŭ slăbiciunei ómenilorŭ cari prea de multe ori ceea ce au nu sciu preţui apoi décă prin nepăsare pierdŭ ceva le pare rĕu şi se vaită. Astfe'ŭ de gândurĭ 'mĭ trecură prin minte când auḍiu acésta şi când priveamŭ în jurŭ la puţinii inteligenţĭ din alte comune învecinate, din cari mulţĭ lipseau, cu tóte că cea mai sântă datorinţă li este la astfelŭ de ocasiunĭ a-şĭ dovedi iubirea lorŭ pentru limba şi naţiunea din care facŭ parte şi dela care se hrănesc. Cu nepăsarea doveditŭ numai au pĕcătuitŭ şi dorimŭ a ne convinge despre altă ţinută, căcĭ a fi românŭ din gură nu este de ajunsŭ pentru mântuirea causei culturei nóstre naţionale; poftimŭ fapte.

Sperândŭ la mai bine urmezŭ a descrie mai departe decursulŭ adunărei conformŭ grogramului, adnotândŭ că sub decursulŭ vorbirei de deschidere s'a presentatŭ onor. domnŭ pretore I. Sasu, unŭ bărbatŭ demnŭ de chiămarea lui. După alegerea unei comisiunĭ pentru conscrierea membrilorŭ noi, actuarulŭ sub-despărţĕmêntului a cetitŭ o disertaţiune, despre vederile poporului faţă de scólă şi combătêndŭ ideile celorŭ neluminaţĭ, arĕtă folósele ce suntŭ împreunate cu învĕţătura de scólă, care în ḍilele acestea a le vaporului şi telegrafului este aşa de lipsă fiesce căruia, ca pânea de tóte ḍilele. Acéstă cuvêntare plină de esemple din viaţa practică ţinù o oră şi fù ascultată cu viu interesŭ de cătră cei presenţĭ, aşa câtŭ la fine întréga adunare erupse în cuvinte de complăcere urândŭ oratorului unŭ se trăiească.

La punctulŭ pentru eventualele propunerĭ singurŭ d. Mezei din Cricău află de bine a tace propunere, ca tacsele membrilorŭ fundatorĭ şi ordinarĭ ai Asociaţiunei sĕ se reducă la jumĕtate a tacsei statorite în statutele Asociaţiunei, şi se rógă, ca adunarea sĕ priméscă acésta ca conclusŭ pentru a se înainta la comitetulŭ centralŭ. Acéstă propunere fiind din mai multe părţĭ combătută adunarea a trecutŭ preste ea la ordinea ḍilei.

Resultatulŭ membrilorŭ înscrişĭ au fostŭ îndestulitorŭ éră suma întrată îmbucurătóre, căcĭ s'a încasatŭ cu ocasiunea acestei adunărĭ generale suma de 258 fl. 20 cr. ce servesce spre onórea Românilorŭ Teiuşienĭ, cari cu ospitalitate s'au purtatŭ faţă de Asociaţiunea nóstră. Votându-se şi bugetulŭ anului următorŭ, s'a defiptŭ ca locŭ alŭ adunărei generale procsime comuna Totoiu. Cu acésta s'a finitŭ adunarea şi sub cele mai plăcute impresiunĭ s'a ridicatŭ şedinţa. La $3^1/_2$ óre ne-amŭ împreunatŭ preste 30 de inşĭ la prânḍulŭ datŭ în onórea óspeţilorŭ de cătră societatea foştilorŭ nobili grăniţerĭ din Teiuşiu în hotelulŭ propriu, la care sub vorbe plăcute şi toaste acomodate ni-amŭ petrecutŭ.

Servéscă de bunŭ esemplu purtarea amicală, ospitală şi zelósă a Teiuşenilorŭ şi altorŭ comune înbărbătându-ne la înaintarea pe tóte cărările. După prânḍŭ mai mulţĭ au cercetatŭ scóla română din locŭ, lângă care am aflatŭ şi o grădină de pomăritŭ, care servesce spre lauda învĕţătorului localŭ.

Cu ocasiunea acésta nu potŭ trece cu cuvêntulŭ a aminti, cumcă despărţĕmêntul alŭ VIII încă la adunarea sa din anulŭ premersŭ ţinută în Sântimbru la propunerea d. advocatŭ Rubinŭ Patiţa a votatŭ unŭ premiu de 20 fl. pentru cea mai corĕspunḍĕtóre scólă de pomăritŭ ce s'ar înfiinţa la vruna din scolile confesionale de pre teritoriulŭ acestui despărţĕmêntŭ, şi éstimpŭ se va escrie şi concursulŭ. — Avisŭ celorŭ interesaţĭ.

Aşa s'a petrecutŭ adunarea generală a despărţĕmêntului VIII, care de nou dă dovadă, cumcă pre lângă conducere bună şi causa culturei nóstre póte prospera. Inainte cu Dumneḍeu şi cu cugetŭ românescŭ!

Lucrătorulŭ.

DIVERSE.

Amazónele din Dahomey. — Lucrările regelui din Dahemey au atrasŭ atenţiunea asupra organisărei militare cu totulŭ speciale a micului regatŭ din Africa, şi mai alesŭ asupra bataliónelorŭ sale de amazóne. Turistulŭ germanŭ Zoeller, care a avutŭ ocasia sĕ le vadă de curêndŭ de aprópe, evaluéză la 6000 de femei efectivulŭ gardei regesti din Dahomey. Tóte aceste femei au titlulŭ de regine şi suntŭ supuse din copilăria cea mai fragetă la esercitiile serviciului ce e sĕ li se încredinţeze. Se pare că aceştĭ ostaşĭ femenini suntŭ mai tarĭ, mai curagioşĭ şi mai credincioşĭ de câtŭ luptătorii masculinĭ, de aceea suntŭ însărcinaţĭ numai cu paza soţilorŭ şi stăpânilorŭ lorŭ. Amazónele însĕ nu iau parte directă la atacurile ofensive. Funcţiunea lorŭ ocupă loculŭ de mijlocŭ între o gardă regală şi unŭ corpŭ de balet. Duplicitatea atribuţiunilorŭ lorŭ face ca sĕ fiă exercitate cu multă îngrijire la jocŭ şi la felŭ de felŭ de mişcărĭ pe care le executŭ cu o precisiune perfectă, şi nu e serbare séu ceremoniă la care sĕ nu'şĭ aibă şi ele rolulŭ Doctorulŭ Zoeller declară că e cu neputinţă de a vedea ceva mai graţiosŭ decâtŭ aceste batalióne de negre, cele mai multe înalte, subţirĭ şi bine făcute, capulŭ acoperitŭ cu o cască albă, îmbrăcate cu rochĭ scurte verḍĭ séu galbene şi cu tunicĭ de mătase roşiă, cu braţele, sînulŭ şi piciórele góle. Unŭ corsetŭ de piele ţine talia dréptă şi suntŭ încinse cu unŭ cordonŭ auriu de care e atêrnată o spadă şi cartuşiera. O lance şi o puşculiţă le completéză armamentulŭ. Ofiţerii se deosibescŭ prin eşarpe de colori diferite. Tóte amazónele din serviciulŭ activŭ au celŭ multŭ 25 şi celŭ puţinŭ 18 anĭ. In paguba elasticităţii mişcărilorŭ şi a graţiilorŭ ţinutei lorŭ, au aerulŭ multŭ mai rĕsboinicŭ şi mai bărbătescŭ decâtŭ trupele europene de balet purtândŭ acelaşŭ costumŭ, şi acésta pentru îndoitulŭ motivŭ că toţĭ muschii le suntŭ desvoltaţĭ într'unŭ modŭ extraordinarŭ prin exerciţiile continue de gimnastică şi pentru că în rasele negre scheletulŭ femeiescŭ se asémĕnă fórte multŭ cu celŭ bărbătescŭ. Aceste amazóne nu trăiescŭ în cazarme ci şedŭ fiecare pe la casele lorŭ, şi nu se întrunescŭ decâtŭ la manevre şi la reviste. Ele formézŭ numai garnizóna din Dahomey care nu mai numĕră afară de ele decâtŭ vr'o treiḍecĭ de soldaţĭ bărbaţĭ. Ele însoţescŭ pe rege în tóte expediţiile dér n'au unŭ rolŭ activŭ. Acestŭ rolŭ e reservat rĕsboinicilorŭ, cari suntŭ în genere deprinşĭ sĕ surprindă oraşele şi stabilimentele inamicilorŭ. In acestŭ scopŭ, facŭ marşurile nóptea şi prin pădurĭ, în locŭ d'a merge pe drumurile marĭ, soldaţii regelui Dahomey caută drumurile ascunse, studiază posiţiunile, avêndŭ cea mai mare grijă sĕ observe cea mai mare linişte, sĕ nu facă focurĭ, şi omóră fără de milă orĭ ce vieţuitóre care ar putea sĕ dea alarmă, apoi când găsescŭ momentulŭ potrivitŭ năvălescŭ asupra pradei lorŭ, masacrézŭ pe bărbaţĭ şi pe femei le ducŭ în sclaviă. Pare, că canibalismele facŭ încă parte din ceremoniele lorŭ oficiale. In acestŭ scopŭ ei păstrézŭ pe unii prisonierĭ din rĕsboiu, îi légă cotŭ la cotŭ, piciórele şi mânile le légă de o bară de lemnŭ, pentru a'i decapita, apoi, în publicŭ, se taiă şi se frigŭ bucăţĭ de carne din cadavrele lorŭ şi canibalii Măiestăţii sale le mănâncă. Aceştĭ şambelanĭ, după ceremoniă se grăbescŭ a lua unŭ emeticŭ pentru a'şĭ uşura stomaculŭ de oribilulŭ ospĕţŭ.

* *
*

Unŭ tunŭ umplutŭ cu aurŭ. — Se anunţă din Troy, New-York, că unŭ óre-care Chapin, din New Jersey, ajutatŭ de cetăţénulŭ Brandon, a întreprinsŭ sĕ descopere unŭ tunŭ pe care armata englesă de témă a nu fi surprinsă, l'a umplutŭ cu aurŭ aruncându-lŭ în apă aprópe de Comstok, teritorulŭ de lângă Vashington la 1777. Tunulŭ a fostŭ găsitŭ la o adâncime de 13 piciore, acoperitŭ de unŭ stratŭ aprópe de 3 piciore de noroiu, scândurĭ şi alte lucrurĭ sfărâmate.

*
* *

Căldură estraordinară. — Anulŭ 1705 fù în Francia, renumitŭ prin căldura sa estraordinară din ḍiua de 6 Augustŭ. Aerulŭ nu se mai putea respira şi persónele carĭ se espuneau d'a merge prin sóre cădéu îndată asficsiate. Nimenĭ nu cuteza sĕ iasă din casă. Abia, ḍicŭ cronicarii d'atunçĭ, putea cineva sĕ trécă, fără pericolŭ strada, învĕlindu-şĭ capulŭ cu pânḍă muiată în apă şi ţinêndŭ la nasŭ unŭ burete cu oţetŭ. Chiar şi aşa, trebue însĕ cea mai mare grabă, căcĭ apa se evapora şi pânḍa se usca îndată. Ouele se cocéu la sóre, si stofele începéu sĕ mirósă a pârlitŭ. Foile copacilorŭ se uscau ca într'unŭ cuptorŭ, şi crăcile plesnéu ca cum ar fi fostŭ băgate în focŭ. In partea de miaḍă-ḍi a Franciei, viile fură arse cu totulŭ. Lumea întra în pivniţe şi în subterane. Spre séră, temperatura mai scăḍù şi începù o adiere de vêntŭ bine-făcĕtóre. Peste o mie pe persóne fură victima acestei ḍile unică în istoriă.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

---

dar şefulŭ vămei la visare făcea atâtea nule pe dosulŭ pasportului, câţĭ cai erau la carŭ, şi câte persóne erau într'ênsulŭ, aşa că nulele pentru cai erau într'unŭ şirŭ, ér cele pentru persóne într'altulŭ, şi dacă consuna numĕrulŭ nulelorŭ cu numĕrulŭ cailorŭ şi alŭ persónelorŭ, deschidea o pórtă vechiă, care d'abia se ţinea în ţîţînĭ, — era pórta vămei — şi călĕtorii trecéu vama. Şi acum îmĭ vine sĕ rîdŭ, când îmĭ aducŭ aminte de naivitatea unui astfelŭ de Cerberus, care la o călĕtoriă a mea prin vamă numĕrândŭ nulele ḍise: »Patru cai şi cu d-vóstră trei suntŭ şépte — puteţĭ trece.« Trecêndŭ Predélulŭ intri în frumósa Transilvaniă, pe care turiştii strĕinĭ o numescŭ Elveţia orientală pentru frumseţea ei naturală. Firesce, cu drumulŭ de fierŭ aceste frumseţĭ nu le poţĭ vedea, pentru că Ungurii au trasŭ linia, câtŭ au putută mai multŭ pe pante, care despartŭ fundulŭ regiu de funduŭ sĕcuescŭ, apoi prin părţile, unde suntŭ Ungurii, şi din întêmplare acestea suntŭ cele mai urite ţinuturĭ. Numai dela Cluşiu încolo trece drumulŭ prin posiţiunĭ încântătóre, printre Carpaţii de vestŭ, carĭ despartŭ Ungaria de Transilvania, fără sĕ ţină sémă de legea uniunei acestorŭ două ţĕrĭ.

Dela Oradea-mare pănă la B.-Pesta unŭ drumŭ monotonŭ peste pustă.

Amploiaţii dela drumulŭ de fierŭ o dau numai pe unguresce, chiarŭ conductorii numai unguresce vorbescŭ cu călĕtorii; cu mare chinŭ şi vai rupe câte o vorbă românéscă cu unulŭ dintre noi, carĭ nicĭ măcarŭ din auḍite nu cunóscemŭ limba maghiară, căcĭ în România prea puţinĭ Maghiarĭ suntŭ, pentru ca sĕ li se dea órecare importanţă. Mai multŭ, Maghiarii din România vorbescŭ mai bucurosŭ romănesce decâtŭ unguresce, pare că se jenéză a se presenta în limba lorŭ asiatică acolo, unde aşa de frumosŭ sună dulcea soróră a celorŭ mai clasice limbĭ din occidentulŭ Europei. Stândŭ lucrulŭ astfelŭ, nicĭ cea mai mică ocasiă nu ni se dă a auḍi limbă maghiară. Ei bine, de unde sĕ o cunóscemŭ? pentru ca sĕ putemŭ înţelege pe conductorii dela căile ferate din Ungaria?! Căcĭ, ca sĕ înveţe cineva limba maghiară anume, pentru ca sĕ pótă înţelege, acésta o potŭ pretinde numai capete înferbîntate ca cele din Cluşiu.

Mulţĭ dintre conductorĭ suntŭ românĭ, însă abia rupŭ câte o vorbă românéscă Iată cum constataiŭ naţionalitatea română a unui conductorŭ, care la orice întrebare a mea îmĭ rĕspundea mai multŭ unguresce decâtŭ romănesce. Apropiindu-se nóptea şi voindŭ sĕ fiu singurŭ într'unŭ cupeu, ca sĕ potŭ dormi mai bine, la una din staţii ilŭ chemaiŭ la o parte îi presentaiŭ unŭ bacşişŭ şi 'i descoperiiŭ dorinţa mea. »Da d-le«, începù conductorulŭ meu, »de ce nu, poftesce numai aicĭ în cupeulŭ acesta«. Conductorulŭ meu, care mai nainte cu câteva momente se părea că nicĭ n'a auḍitŭ de limba română, vorbea acum o românéscă corectă. Bine ḍice cine ḍice »Banulŭ e ochiulŭ dracului«. Surprinsŭ de acéstă experienţă îlŭ întrebaiŭ: pentru ce mai 'nainte nu'mĭ vorbea romănesce ca acum; la ce elŭ îmĭ rĕspunse: nu cutezămŭ, d-le, avemŭ poruncă aspră a nu vorbi în altă limbă decâtŭ unguresce; decĭ trebue sĕ mĕ supunŭ poruncei, căcĭ altfelŭ îmĭ perdŭ pânea şi amŭ o casă de copii. — Iată până unde mergŭ presiunile Ungurilorŭ asupra bieţilorŭ ómenĭ!

Incă unŭ casŭ: La Ţegledŭ — fiindŭ altŭ conductorŭ — intră în cupeulŭ meu şi alţĭ călĕtorĭ, între carĭ unulŭ, ce ilŭ cunoşteĭ cale d'unŭ milŭ, că e din némulŭ lui Arpadŭ. Unŭ băieţelŭ oferea prăjiturĭ, apă şi altele d'ale mâncărei în limba germană. Maghiarulŭ meu ascultă odată, ascultă de două orĭ, dară după aceea făcêndu-se roşu ca moţulŭ curcanului se repezĭ la ferêstră şi întrebă pe băiétŭ, că de ce naţiă este; băietulŭ rĕspunse că-i germanŭ. Ungurulŭ neîndestulitŭ cu rĕspunsulŭ întrebă pe băiatŭ, că în ce ţĕră trăiesce; băietulŭ rĕspunse: în Ungaria. Atuncĭ Ungurulŭ premiţêndŭ o înjurătură ḍise: Ei bine, de ce nu vorbeşcĭ unguresce; pentru ce'i ţéra ungurescă pe lume, décă nicĭ aicĭ nu se vorbesce unguresce? şi finitulŭ fù ca şi începutulŭ éră o înjurătură. De bună sémă acestŭ călĕtorŭ era membru Kultur-egyletului din Cluşiu. Ungurulŭ meu se cătrănise rĕu şi n'avea cătră cine sĕ 'şĭ verse foculŭ, că spre nenorocirea lui ceilalţĭ călĕtorĭ în cupeu eramŭ eu, unŭ germanŭ şi două dame, şi noi în necazulŭ şi pricazulŭ Ungurului întinserămŭ o conversaţiă germană. La Budapesta l'amŭ perdutŭ; orĭ că a părăsitŭ cupeulŭ nostru, pentru ca sĕ nu ne mai audă vorbindŭ în limba germană, orĭ că a rĕmasŭ acolo. (Va urma).

Cursulŭ la bursa de Viena

din 14 Augustŭ st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	98.65
Rentă de hârtiă 5%	92.30
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98.60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	125.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	109.20
Bonurĭ rurale ungare	103.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	103.50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	103.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.50
Bonurĭ rurale transilvane	102.50
Bonurĭ croato-slavone	102.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	97.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	128.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	121.20
Renta de hărtiă austriacă	82.80
Renta de arg. austr.	83.40
Renta de aurŭ austr.	109 50
Losurile din 1860	139.50
Acţiunile băncel austro-ungare	876.
Act. băncel de creditŭ ung.	289.50
Act. băncel de creditŭ austr.	284.30
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5 92
Napoleon-d'orĭ	9.91
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.35
Londra 10 Livres sterlinge	125.15

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 27 Iuliu st v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	88	89
Renta rom. amort. (5%)	93	93½
» convert. (6%)	88¼	89½
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30	32
Credit fonc. rural (7%)	100½	101
» „ „ (5%)	85¼	86
» » urban (7%)	98	99½
» » » (6%)	91½	92½
» » » (5%)	82¾	83¼
Banca naţională a României		
Ac. de asig. Dacia-Rom.		
« » » Naţională		
Aurŭ	10½	10¾
Bancnote austriace contra aurŭ	2.04	2.05

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 15 Augus st. n. 1885

Bancnote româneseĭ	Cump.	8.85	Vênd.	8.88
Argint românesc	»	8.75	»	8.80
Napoleon-d'orĭ	»	9.87	»	9.91
Lire turcescĭ	»	11.15	»	11.23
Imperialĭ	»	10.12	»	10.20
Galbenĭ	»	5.84	»	5.91
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	122.5	»	123.5
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

Anunţămŭ acelorŭ onoraţĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoi a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anuluĭ 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecţiunea completă.

ADMINISTRAŢIUNEA „GAZ. TRANS.“

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de ersóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5·00	7.45	—
Predealŭ (	—	9 45	12.50	—
(	—	9.47	1.09	—
Timişŭ	—	10.11	1.40	—
Braşovŭ (	—	10.44	2.27	—
(	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Haşfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighişóra (	10.29	1.30	8.01	—
(	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	2.25	9.43	—
Copsa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clusiu (	5.56	5 58	12.59	—
(	6.08	6.08	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.05
(	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 59	—
Szolnok	2.58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
(	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1 45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.4[illegible]	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.34	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.1[illegible]	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.23	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.0[illegible]	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	—
Clusiu (	—	10.01	5.05	6.43	—
(	12 05	10.16	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
(	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11 28	—
Blaşŭ	6.09	12 57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mică	7.00	1.27	—	12 36	—
Mediaşŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.4[illegible]
Sigişóra	—	2.31	—	2.34	7.2[illegible]
Haşfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5.30	11.02
Apatia	—	4.34	—	6.03	11.3[illegible]
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Braşovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
(	—	5.3[illegible]	—	—	1.50
Timişŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6.32	—	—	3.23
(	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4 27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10 23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
(	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerată	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8 [illegible]
Szolnok (	11.02	3.44	11.40
(	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7 53	5.55
Glogovaţŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.4[illegible]
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10 10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12.05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9 25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 3[illegible]	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.4[illegible]
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6.49	9.33	5.28
Baniţa	7.27	10.14	6.0[illegible]
Crivadia	8.06	10 54	6.45
Pui	8.50	11 37	7.25
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8.44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.